

Jan Polívka

Sylabus omylů

Klíčová slova: Pius IX., bula *Quantum cura*, modernismus

Seznam 80 náboženských, vědeckých, politických a hospodářských bludů (podle katolické církve) rozdělen do 9 tématických částí. Je dodatkem buly *Quantum cura*, kterou papež Pius IX. vydal v roce 1864 na nátlak jezuitů. Také znovu vyslovil požadavek podřízení státu a vědy papežské autoritě. K potvrzení Sylabu došlo v roce 1870 na Vatikánském koncilu společně s vyhlášením dogmatu o neomylnosti papeže v otázkách víry a mravů. Jeho vydání lze chápat jako počátek kampaně katolické církve proti vědeckému a myšlenkovému pokroku 19. století. Sylabus byl znovu potvrzen v roce 1907.

V prvním oddílu Pius IX. zavrhuje směry jako panteismus, naturalismus a absolutní racionalismus. Pro katolickou církev bylo nemyslitelné ztotožnění Boha z přírodou, mít důvěru ve vlastní rozum a v neposlední řadě Bibli nazvat „sbírkou mýtů“ a polemizovat o existenci osoby Ježíše Krista. Druhým oddíl, který pojednává o zmírněném racionalismu, je zaměřen proti postavení lidského rozumu na roveň teologii. Dalším problém jest názor, že filozofie se nemá podrobovat žádné autoritě, tudíž ani teologii. V následujícím oddíle je popřeno, že by bylo možno, aby člověk vyznával náboženství dle svého výběru a že by byl protestantismus pouze jinou formou pravého náboženství křesťanského. Čtvrtý oddíl se zabývá bludy o církvi. Zde se papež vymezuje proti zasahování světské moci ve věcech církevních. Nebo, že by dokonce světská moc měla být nadřazena. Oddíl pátý řeší poměr občanské společnosti k církvi. Zde je asi nejzajímavější myšlenkou to, že katolická církev dělá to nejlepší pro společnost. Věnuje se opět angažovanosti světské moci v záležitostech církve. V šestém oddíle se pozastavuje nad tím, že by mravní zákony nepotřebovali Boží potvrzení. Oddíl sedmý se zabývá otázkami manželství. Poslední dva oddíly se zabývají světskou mocí papeže a tehdejším liberalismem. V této poslední části se papež jasně staví proti tvrzení, že by se měl s liberalismem a novověkou civilizací smířit a shodnout.

Myšlenkou, která spojuje všech 80 „bludů“, je negativní postoj k novým idejím, k myšlence svobody rozumu člověka, proti nadvládě státu nad církví i proti svobodnému vyznání víry. Z textu si vytvoříme jasnou představu, co znepokojovalo katolickou církev a její čelní představitele. Církev se potřebovala s duchem nové doby vyrovnat. Ale tento odmítavý přístup se setkal s velkou odezvou a kritikou nejen vně katolické církve.